

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

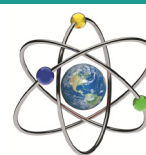
№7
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 596 sahifa,
1-iyul, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Umarova H. O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik

Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik

Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor

Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor

Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor

Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor

Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor

Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)

Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)

Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)

Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)

Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)

Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)

Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent

Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor

Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor

Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor

G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)

Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti

Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor

Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)

Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)

Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent

Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori

Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari

Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Umarova H. O'. – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Rector of the Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Konvergent tahririyat mas'uliyati: Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonini yoritish tendensiyalari	16
Doniyorov Salim Musurmonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy bilimlarini shakllantirish.....	23
Nazarov Odil Omanqulovich	
"Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"da ijtimoiy-pedagogik hamkorlikning o'rni	27
Abirova Umida Nazarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan nutq nuqsonlarini oldini olish va uning ahamiyati	30
Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li	
Pedagogik jarayonda axloqiy qarashlarni shakllantirish usul va vositalari	34
Xudoykulova Shaxlo Mamaniyozovna	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining ijodkorligini rivojlantirishda ta'limiy o'yinlarning ahamiyati	38
Salimova Dilmira Farxodovna	
Aholining iqtisodiy axborot savodxonligini oshirishdagi muammo va kamchiliklar	41
Rajabov Asliddin Xolmirzayevich	
Favqulodda vaziyatlar yo'nalishi ta'limida muloqotning ahamiyati.....	44
Boltayev Baxtiyor Yunusovich	
Biologiya ta'limi va raqamli texnologiyalar	48
E. Po'latova	
Boshlang'ich ta'limga tayyorlov guruhi bolalarini kasbga yo'naltirishda stem yondashuvining ahamiyati ...	51
Egamova Ravshanoy Surobjonovna	
O'zbekiston TIMSS natijalarini qanday yaxshilashi mumkin?	
Innovatsion ta'lim yondashuvlari va samarali strategiyalar.....	55
G'ayniddinov Shayxislom Tolibjon o'g'li	
Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda mutaxassislar hamkorligi	60
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Developing Student's Critical Skills Through Technology-Enhanced English Lessons	63
Mavlonova Dildora Shuxrat qizi	
Bahrom Ro'zimuhammad she'rlarini o'qitishda integratsiya usulidan foydalanish	67
Nomozova Dilobar Suyun qizi	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirish: bosqichlar va tamoyillar	72
Norboyeva Moxigul Shavkat qizi	
3D Modeling of Virtual Chemical Laboratories	75
Qayumov Jamshid Ma'rufjon o'g'li	
Fostering Metacognitive Skills in Efl Learners Through Ai-Supported Instruction: a Review of Recent Literature	80
Ruzieva Maftuna	
Onlayn va gibril ta'lim sharoitida mashinasozlik texnologiyasi faniga qiziqishni oshirishning nazariy asoslari.....	85
Sarimsakova Soxibaxon Raxmonjanovna	
Loyihalashtirilgan integral darslar samaradorligi (9-sinflar uchun "Metallar va ularning umumiy xususiyatlari" mavzusida)	88
Sharipova Hakima Shavkatovna	
Metacognition and Self-Regulated Learning	92
Turayeva Nazira Ibragimovna	
Методические возможности совершенствования обучения научной письменной речи на основе коммуникативно-деятельностного подхода	95
Меденцева Наталья Петровна	
Transformatsion jarayonlarda tibbiyot oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirish strategiyalari	100
Jonibekov Jasur Jonibekovich	

O'zbek milliy musiqasi: boy madaniyat va san'atning ajralmas qismi.....	105
Rustamova Maxsuma Farxodbek qizi	
Sharq va G'arbda tibbiyot fanlarining yaratilishi tarixi.....	108
Bakayev Najmiddin	
Didaktik o'yinlar bola faoliyatining asosiy vositasi sifatida.....	112
Egamova Madina Qobil qizi	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalarining konvergent-kreativ tafakkurini takomillashtirishning didaktik asoslari.....	116
Egamova Shukriya Amanovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida universal ta'lim faoliyatlari orqali tarbiyaviy maqsadlarga erishish imkoniyatlari	119
G'aybullayeva Nafisaxon Nosirjon qizi	
Matematika o'qitishning klassik metodlaridan zamonaviy usullarga o'tish	124
G'ofurov Jamoliddin Xusniddinovich	
Jahon miqyosida maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	128
Hoshimova Dilnoza Boymirzoyevna, Mahmudova Zulfiya Homidovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning prognostik kompetensiyasini rivojlantirish tamoyillari.....	131
Ikromova Munisa Sheraliyevna	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy tayyorgarligini grafik ma'lumotlar asosida oshirishning didaktik asoslari	134
Jumanazarova Zuhra Qosimjonovna	
Sport va jismoniy tarbiya pedagogikasida innovatsion metodlar	138
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	141
Jumayeva Sarvinov Ilhombekovna	
Talabalarda nutqiy tarkibiy tuzilmalarni shakllantirish texnologiyasi	145
Kiyamova Maxbuba Sultanovna	
Innovatsion yondoshuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning amaliy jihatlarini	148
Mamadiyev Jamol	
Ingliz tili matnlarini o'rganishda 6-sinf o'quvchilarining grammatik kompetensiyasini oshirish va tatbiq qilishning samarali usullari.....	152
Sharipova Firuza Mehriddinovna	
Kar va zaif eshituvchi yuqori sinf o'quvchilarining axborot kompetensiyasini rivojlantirish modeli	155
Tursunov Hojiakbar Hamidullo o'g'li	
Maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim – pedagogik muammo sifatida.....	159
Xallovkova Maksudaxon Ergashevna	
Altruistik xulq-atvorning shaxsiy va ijtimoiy determinantlari.....	162
Xatamova Ferangiz Ibodulloevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirishning xorijiy va milliy tajribasi	166
Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna	
Refleksiv yondashuvning ta'lim jarayonidagi o'rni va afzalliklari.....	170
Yodgorova Gulrux Farhodovna	
Совершенство методики формирования компетентности будущих студентов-искусствоведов в условиях цифрового образования.....	174
Юлдашев Эргаш Сабинович	
O'z-o'zini rivojlantirish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	177
Kudenov Temurbek Maxsetbaevich	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida hikoya janrini o'qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish dolzarb muammo sifatida	180
Ergasheva Shoxida Nurmuxammadovna	
Ingliz tili darslarini interaktiv tashkil etishda raqamli ta'lim vositalarining o'rni va metodik yondashuvlar	185
Raxmatullayeva Barno Baxtiyor qizi	
The Effectiveness of Using Podcasts to Enhance Listening Comprehension and Vocabulary Acquisition in Secondary School English Classes	189
Meliboyev Zuxriddin Isroil ugli	

O'zbekiston tarixi darslarida pedagogik improvizatsiyani texnologiyalashtirish va raqamlashtirish imkoniyatlari	192
Ergasheva Muhayyoxon G'anijonovna	
Tasviriy faoliyat vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning samaradorligi.....	196
Arslanova Umidaxon Komiljon qizi	
Baxtli pedagoglar sirlari yoki kasbdagi subyektiv farovonlik	201
Adilova Zulfiya Djavdatovna	
Ayollarning siyosiy faolligini oshirishda gender kvotalarining o'rni	204
Abdukaxorova O'g'iloy Isroiljon qizi	
The Content of Developing Students' Communicative Culture Through a Bilingual Approach	207
Abdukhaliyeva Feruzakhon Ulugbek kizi	
Maktabgacha yoshdagi nutqida kamchiligi bo'lgan bolalar so'zlashuv nutqini shakllantirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish ahamiyati.....	210
Abdullayeva Ugiloy Djurayevna	
Chet tili intellektual va kasbiy rivojlanish kaliti	214
Aripova Sayida Abdullaxatovna	
Raqamli etiket: zamonaviy ta'limda yangi madaniyat talabi	217
Rasuljon Atamuratov	
Raqamli xiyonat: zamonaviy munosabatlar va sodiqlik inqirozi.....	221
Azizova Shodiya Utkur qizi	
Badiiy tarjimada leksik birliklarning lingvomadaniy aspektlari	224
Mardiyeva Maxbuba Shavkatovna	
O'quvchilarda funksional savodxonlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan dasturiy platformani pedagogik loyihalash.....	228
Obloqulov Sulaymon Maxmayusuf o'g'li	
Kurashchilar orasida jarohatlarning oldini olish: reabilitatsiya va profilaktik uslublar	232
Ochilova Sarvinoz Salim qizi	
Xalq og'zaki ijodi vositasida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishga tayyorlashning pedagogik-psixologik jihatlari	236
Oxunova Nozimaxon Mirzag'ulom qizi	
Loyiha asosidagi o'qitish orqali yoshlarda liderlik qobiliyatini rivojlantirish usullari.....	239
Risvayeva Charos Zaydilla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'yinlar vositasida o'rgatishga qaratilgan mashq va topshiriqlarning samaradorligi	242
Toshniyozova Dildora, Meliyeva Nargizaxon	
Bo'lajak o'qituvchilarni tarixiy va ma'naviy ideallarga aksiologik munosabatini rivojlantirish modeli	245
Tursunova Dilnoza Adhamjon qizi	
Shaxs rivojlanishida pedagogika va psixologiyaning o'rni	248
Umirova Guldon Jamoliddin qizi	
Toshkent shahri havosi ifloslanishining sabablari va oldini olish choralari	251
Ungalov Akmal Navruzovich	
Sun'iy intellekt asosida tuzilgan interaktiv platformalar va ulardan foydalanuvchi tajribasi	254
Xabirova Zulfiya Anvarbekovna	
Talabalar ijtimoiy faollik indeksini rivojlantirishda tyutorlik faoliyatining o'rni va ahamiyati	257
Xamrakulov Jasurbek Muxammadjon o'g'li	
Hozirgi davr pedagogikasida sharqona ta'limning ahamiyati.....	260
Yuldasheva Mastura Islamovna	
Пословицы и поговорки как отражение картины мира	263
Алламбергенова Шахноза Садатдиновна	
Raqamlashtirish sharoitida talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini rivojlantirishda mustaqil ta'limning o'rni	268
Abdumannopov Muhammadsahib Muhammadyusuf o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy-kreativ kompetensiyalarini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlar.....	272
Khadicha Mukhamadiyeva Karomatovna	

Zamonaviy didaktik yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning analitik va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish.....	277
Mo'minova Gulhayo Turg'unboy qizi	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarni tyutorlik faoliyatiga tayyorlashning pedagogik shart-sharoitlari	280
O'rinova Nilufar Muhammadovna	
Aholi o'rtasida yoshlarning pedagogik intervensiyalar orqali ilmiy faolligini oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish metodikasi.....	286
Raximov Xasanboy Kamoliddin o'g'li	
Buyuk ipak yo'li – yangi geosiyosiy va iqtisodiy aloqalarning tarixiy asosi sifatida.....	290
Tugalova Madina Erkin qizi	
Ilk maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiya.....	293
Umarova Muyassarxon A'zamjonovna	
Rus tilida o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari	297
Xanova Dilrabo	
Didactic Possibilities of Teaching English in Primary Schools Based on 3D Interactive Technologies	303
Kholiqova Lutfiya Umurzoqovna	
Raqamli dasturiy vositalari asosida organik kimyo fanini o'qitish jarayonlarini loyihalashtirish modeli	306
Ametova Guljamila Elbrusovna	
Talabalarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirishning amaliy asoslarini takomillashtirish	310
Baydjanov Bekzod Xaitboyevich	
Aksiologik yondashuv asosida o'quv mashg'ulotlarini tashkil etishning til o'rganish jarayonidagi ahamiyati.....	314
Choriyeva Feruza Amrullayevna	
Ibrayim Yusupovning "Saksovu" she'rini o'qitish metodikasi	317
Darmonov Allayar Abdilxaq uli	
Innovatsion ta'lim sharoitida talabalarning madaniyatlararo kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi....	320
Ergasheva Anbar Shaymardan qizi	
Oiladagi zo'ravonlik: sabablari, oqibatlari va psixologik yondashuvlar	324
Jo'rayeva Kaniza Akbarali qizi	
Darsda talabalar nutqiy qobiliyatini shakllantirish masalalari.....	329
Kamoliddinova Maftuna Xusniddin qizi	
Nodavlat ta'lim tashkilotlari o'quvchilarida kreativlikni shakllantirishni boshqarish	334
Nasriddinov Xasan Baxtiyor o'g'li	
Nutq nuqsoniga ega bolalarni maktabga tayyorlashda psixologik aspektlar va pedagogik yondashuvlar ...	339
Normatova Maftuna Kengash qizi, Kamolova Gulshoda Jobir qizi	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash diagnostikasining psixologik va pedagogik manbalardagi talqini	346
Saotmuratova Zebo Yuldash qizi	
OTM talabalarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning tashkiliy va pedagogik shart-sharoitlari.....	350
Tokumbetova Mexribonu Shavkat qizi	
Ma'naviy yetuklik sari: jadid adabiyotining o'rni.....	356
Abdullayev Ro'zimuxammad Akramjon o'g'li	
Nemis tilida derivatsion leksik birliklarning o'qitishning lingvodidaktik asoslari	361
Abduraxmanov Sirojiddin Muminkulovich	
Bo'lajak o'qituvchilarda baholash madaniyatini shakllantirish: adolatli, obyektiv va motivatsiyalovchi baholashga tayyorlash	365
Boymirzayev Farxodjon Raxmatjon o'g'li	
Maktab ta'limida ko'paytirishning qulay usullari.....	371
Ergasheva Shahlo Shoabdullo qizi	
Sensor integratsiya buzilishlari bolaning nutq, harakat va hissiy rivojlanishiga ta'siri	375
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Inson jamiyatdagi ish faoliyatida va psixologiyasida sportning o'rni.....	378
Isoqov Nuriddin Halim o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini integrativ o'qitishga metodik tayyorgarligini takomillashtirish	382
Jo'rayeva Nargiza Jamolidinovna	
Обучение дошкольников иностранному языку в различных видах неречевой деятельности	386
Марасулова Доно Нигматуллаевна	

Til o'rgatishda matnning didaktik va kommunikativ ahamiyati	389
Ungarbayeva Ayman Davletbayevna	
Munavvarqori Abdurashidxonov – jadidchilik harakatining ma'rifatparvar yo'lboshchisi	393
Xasanboyeva Ruxshona Nurmatjon qizi	
Dars jarayonida o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini shakllantirish	396
Yulchiyeva Shoxsanam	
Особенности использования современных педагогических технологий в преподавании естественных наук в общеобразовательной школе	399
Мажидова Мадина Фархадовна, Мажидов Шерзод Фархадович	
Повышение информационной грамотности и формирование информационной культуры студентов в среде дистанционного обучения.....	403
Р. К. Аюезова	
Воздействие медиа в контексте социального формирования личности.....	407
Хайдарова Гулинур Нурбек кизи	
Теоретические основы развития интеллектуальных способностей студентов	411
Чинкулова Гулмехра Бахроновна	
O'qituvchining o'z darsini tahlil qilishi: tajriba va amaliyot	417
Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li	
Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini rivojlantirishda ma'naviy-axloqiy tadbirlarning o'rni	423
G'aybullayeva Sabohat Ulug'bek qizi, Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining adabiy kompetensiyalarini rivojlantirishda matn ustida ishlashning ahamiyati.....	426
Islomova Xafiza Azamatovna	
O'quvchilarda estetik qobiliyatlarni shakllantirishda xalq og'zaki ijodining tarbiyaviy-metodik salohiyati	430
Kaxarova Gulnora Sa'dullayevna	
Boshqaruv kompetentligi tushunchasining pedagogik psixologik va menejment sohalaridagi ilmiy asoslari va evolyutsiyasi.....	434
Mamatqulova Kimyoxon Abdujalilovna	
Muhandislik ta'limida zamonaviy kompyuter grafikasi vositalari yordamida talabalarining konstruktorlik faoliyatini rivojlantirish.....	438
Muxitdinov Abdurahob Abduvalievich	
Turizm sohasiga oid terminlarni o'qitishda axborot texnologiyasi orqali takomillashtirish	442
Nishanova Hafiza Vafogulovna	
Ilmiy maqola yozish kompetensiyasini rivojlantirishda statistik metodlarni integratsiyalashning ta'limiy samaradorligi	446
Rahimova Indira Quddrat qizi	
Sotsiologiyatning asosiy tushunchalari va konsepsiyalari	451
Rustamova Mohimbonu Maxammadjon qizi	
Pedagogik mahoratni baholashda O'zbekiston va Kanada tajribasining qiyosiy tahlili	455
Tursinova Zoxida Sharabidinovna	
Basketbolning insonning jismoniy va kognitiv rivojlanishiga ta'siri: ilmiy tahlil.....	463
Umarjanov Alimardon Alisher o'g'li	
Talaba qizlar psixik salomatligi xususiyati deviant xulq-atvorni keltirib chiqaruvchi omil sifatida.....	466
Xasanova Mashxura Abduvalievna	
Ta'lim jarayonida o'yinlardan samarali foydalanish texnologiyasi.....	471
Ortiqova Yulduz Akram qizi	
Innovatsion ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirish	475
Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna	
Talaba-qizlarda ongli vatanparvarlikni aniqlashda L. Starkining tanqidiy fikrlashni baholaydigan modifikatsiya qilingan testidan foydalanish metodikasi	479
Egamberdiyeva Nodira Melibayevna, Xaydarova Ra'no Anvarovna	
Akademik litseylarda fizikani o'qitish jarayoniga "Case-Study" metodini integratsiyalash	484
Batirov Behzod Baratovich	
Nasriy asarlarni o'rgatish samaradorligini oshirish	489
Maftunaxon Akbarova	

Autik spektr buzilishi bo'lgan bolalarda sun'iy intellekt yordamida shaxsiylashtirilgan o'qitish	493
Norboyeva Zamira Ravshanbekovna	
Milliy libos dizaynida an'anaviy va zamonaviy elementlar uyg'unligi	496
Xo'jamurodova Sevinch Abdilmajidovna	
Роль дидактических игр в развитии пространственного воображения учащихся	499
Валиев А. Н., Иброхимова Д. Н.	
Технология проблемного обучения как средство формирования критического мышления при обучении русскому языку	505
Собирова Гулибарно Зайнитдин кизи	
Bo'lajak o'qituvchilarning amaliyot jarayonida raqamli pedagogik resurslardan foydalanish samaradorligi	510
Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, To'xtayeva Robiya Ravshanbek qizi	
Changes in Milk Production and Quality Indicators of Milk Flow (Goats) in Accordance With their Origin and Feeding	515
Abdurasulova Kamola G'afurovna, Pardayeva Muborak, Tursunqulova Diyora, Fayziyeva Vazira	
Maktab o'quvchilarining tarixiy jarayonlarni idrok etishida badiiy adabiyotlarning o'rni	519
Akbutayeva Nafisa Bozarovna	
Talabalarda ijodiy kompetensiyaning pedagogik-psixologik jihatlari	525
Berdiyeva Nilufar Berdiyeva qizi	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy faoliyatga tayyorlash muhim pedagogik muammo sifatida	529
Ibragimov Abdulla Abdurayimovich	
Nutqiy rivojlanishi sust bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarda ko'rgazmali-obrazli tafakkur xususiyatlari	536
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Biologiyaning "Ekosistema" bobini muammoli o'qitish metodikasini takomillashtirishga doir materiallarni tanlash tamoyillari	540
Jumanov Muratbay Arepbayevich, Ravshanova Umida Baxriddinovna	
Sharq mutafakkirlarining ma'naviy merosidan maktabgacha yoshdagi bolalarda axloqiy sifatlarini shakllantirishda foydalanish	544
A. Abdumannatov, Kattayeva Xumora Mamadiyor qizi	
Yoshlar ma'naviyatining shakllanishida milliy an'analar va qadriyatlar	548
Kulmatov Primkul Melikuziyevich	
Ingliz tilini o'qitishda kommunikativ yondashuv va ertaklardan foydalanish	552
Madina Tashpulatova	
Globalashuv davrida jahon geografiyasida siyosiy jarayonlar	555
Mamatkulova Mayaguzal Yalkapberdiyevna	
Ixtisoslashgan maktablarda ona tili va adabiyot darslarida kommunikativ mashqlardan foydalanish metodikasi	559
Mavlanova Saidaxon Umarovna	
How Bilingualism Enhances Human Personality	564
Musulmonova Shokhriza Mukhtorjon kizi	
Axborot texnologiyalar asrida pedagoglarning tarmoq uyushmalari: norasmiy ta'lim platformasi uzluksiz kasbiy rivojlanish vositasi sifatida	568
Pulatova E'tibor Obidovna	
Oliy ta'lim muassasalarida talabalarga ma'naviy qadriyat sifatida insonparvarlik tuyg'ularini singdirish prinsiplari	572
Xakimova Marxabo O'raqovna	
Harbiy vatanparvarlik tushunchasi va uning nazariy asoslari	576
Xudoyqulov Alimjon Obloqulovich	
Bo'lajak pedagoglarni kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlashning texnologiyasi	579
Xusenova Sadaqat Botirovna	
Dars jarayonida o'quvchilarning diqqat etishmovchiligini oldini olish	585
Yulchiyeva Shoxsanam	
Факторы, влияющие на развитие духовно-эмоционального интеллекта: методы и приёмы его развития на уроках литературы	589
Наврузова Е. П.	
Об особенностях применения энергетических терминов на уроках русского языка	592
Халикова Мухтарам Набиевна	

BO'LAJAK PEDAGOGLARNI KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA SINFLAR RAHBARI FAOLIYATIGA TAYYORLASHNING TEXNOLOGIYASI

Xusenova Sadaqat Botirovna

“University of economics and pedagogy” NOTM
Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak pedagoglarni sinf rahbari sifatida tayyorlash jarayonida kompetensiyaviy yondashuvning ahamiyati yoritiladi. Unda pedagogik ta'limda zamonaviy texnologiyalar asosida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish, talabalarning tarbiyaviy ishlarni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish hamda sinf jamoasi bilan samarali ishlashga tayyorlash texnologiyalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda nazariy asoslar, milliy va xorijiy tajribalar, shuningdek, ilg'or metodlar asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlash jarayonining samaradorligi yoritilgan.

Kalit so'zlar: bo'lajak pedagog, sinf rahbari, kompetensiyaviy yondashuv, pedagogik texnologiya, tarbiyaviy ishlar, kasbiy tayyorgarlik.

Abstract: This article explores the importance of a competency-based approach in preparing future teachers for the role of class teacher. It analyzes the pedagogical technologies used to develop professional competencies, enhance students' skills in managing educational activities, and prepare them for effective collaboration with class teams. The study highlights theoretical foundations, national and international experiences, as well as the effectiveness of competency-oriented teacher training practices.

Key words: future teacher, class teacher, competency-based approach, pedagogical technology, educational activities, professional preparation.

Аннотация: В данной статье рассматривается значение компетентностного подхода в процессе подготовки будущих педагогов к деятельности классного руководителя. Анализируются педагогические технологии формирования профессиональных компетенций, развития у студентов навыков управления воспитательной работой, а также подготовки к эффективному взаимодействию с классным коллективом. В исследовании освещаются теоретические основы, национальный и зарубежный опыт, а также эффективность компетентностно-ориентированной подготовки к деятельности классного руководителя.

Ключевые слова: будущий педагог, классный руководитель, компетентностный подход, педагогическая технология, воспитательная работа, профессиональная подготовка.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim sohasiga, xususan, oliy ta'lim tizimiga qaratilayotgan e'tibor ortib borayotgani barobarida, yoshlarning chuqur bilim olishga bo'lgan intilishi ham yangi avlod pedagog kadrlariga bo'lgan ehtiyojni yanada kuchaytirmoqda. Ayni paytda maktab ta'limida sinf rahbarining roli va vazifalari tobora kengayib, u nafaqat o'quv-tarbiya jarayonining muvofiqlashtiruvchisi, balki ijtimoiy-psixologik muhitni boshqaruvchi, o'quvchilar bilan individual ishlashchi yetakchi shaxs sifatida e'tirof etilmoqda. Shu bois, bo'lajak pedagoglarni ana shunday murakkab va mas'uliyatli faoliyatga puxta tayyorlash, ularning kasbiy va shaxsiy kompetensiyalarini tizimli rivojlantirish zarurati dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu ehtiyojdan kelib chiqqan holda, kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlash texnologiyasini ishlab chiqish va uni amaliyotga samarali tatbiq etish zamonaviy pedagogik ta'limning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026-yillarga mo'ljallangan “Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi” to'g'risida 2022 yil 28-yanvarda qabul qilingan PF-60-sonli farmonida keltirilgan “Yoshlarga oid davlat siyosatini takomillashtirish” maqsadi bugungi kunda yoshlarning shaxsiy rivojlanishlari, kasbiy va hayotiy faoliyatda kompetentlikka erishishlari uchun davlatimiz rahbarining ularga doimiy qo'llab-quvvatlash va e'tibor ko'rsatishga yo'naltirilgan siyosatini yanada mustahkamlashni ko'zda tutadi. Ushbu farmon yoshlarning

kelajakda jamiyatda faol va muvaffaqiyatli ishtirok etishlari uchun zarur bo'lgan ko'nikma va malakalarni shakllantirish, ularga ta'lim, ish o'rinlari va o'z kasbiy yo'nalishlarini tanlashda samarali yordam berishni ta'minlashga qaratilgan ^[1].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Sinf rahbarlari faoliyatiga pedagogika oliy o'quv yurti talabalari turli pedagogik-psixologik fanlar, jumladan, "Tarbiyaviy ishlar metodikasi", "Pedagogik mahorat", "Umumiy pedagogika va psixologiya", "Qiyosiy pedagogika", "Tarbiya diagnostikasi va korreksiyasi", "Tarbiyaviy ishlarni boshqarish" kabi fanlarning ma'ruza, seminar va amaliy mashg'ulotlar jarayonida nazariy bilimlarni egallaydilar. Olingan bilimlar pedagogik amaliyot jarayonida amaliy jihatdan sinab ko'riladi, ya'ni sinf rahbarlarining kasbiy faoliyati bilan bevosita tanishadilar. Talabalarining tarbiyaviy ishlar jarayoniga, xususan, sinf rahbarlik, guruh rahbarlik, tyutorlik faoliyatiga tayyorlashning mavjud tizimi yuqoridagi sxema, ya'ni auditoriyadagi bilimlar va pedagogik amaliyot jarayonidagi ko'nikmalar asosida ishlaydi ^[3].

Bo'lajak pedagoglarni kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlashda tarbiya jarayoni va olimlarning innovatsion tarbiya to'g'risidagi fikrlari bizga etakchi metodologik manba bo'lib xizmat qiladi. A.K. Kolechenko texnologiyalarni pedagogik va psixologik tiplarga ajratadi. Uning fikricha, pedagogik texnologiyalarda operatsiyalar va harakatlar jismonan sezilarli bo'lsa, psixologik texnologiyalar esa yashirin xarakterga ega bo'ladi. Ya'ni, ular aniq bir inson psixikasidagi psixik operatsiyalar va harakatlardir ^[4, 125-126-b.].

I. Xarlamov tomonidan taqdim etilgan tarbiya texnologiyasi quyidagi o'ziga xos ko'rsatkichlarga ega:

- ma'naviy-axloqiy rivojlanishdagi ziddiyatlarni, ma'naviy-axloqiy sifatlar rivojlanishidagi kamchiliklarni aniqlash;
- kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha vazifalarni belgilash;
- tarbiyalanuvchilarni shakllantiriladigan sifat mohiyatini anglashga yo'naltirilgan bilish faoliyatiga jalb etish;
- rolli va xulqiy tarkibiy qismlar rivojlanishiga ta'sir ko'rsatish;
- to'g'ri xatti-harakatni mashq qildirish va uni mustahkamlash ^[6].

V.S. Selivanovning tarbiya texnologiyasi quyidagi bosqichlardan iborat:

- xulqning ma'lum shakliga ijobiy emotsional munosabat uyg'otish;
- oqilona xatti-harakat tarzini hosil qilish;
- xulqning ijtimoiy ma'qullanadigan shakli haqida tasavvurni shakllantirish va mustahkamlash;
- oqilona xulq-atvor odatlarini tarbiyalashga doir mashqlar;
- tushunchani o'zlashtirish ^[5].

Ta'lim texnologiyalari – bu o'quv jarayonini samarali tashkil etish, boshqarish va baholashga qaratilgan usullar, vositalar va jarayonlar majmui bo'lib, kompetensiyaviy yondashuvni amalda tatbiq etishda asosiy vosita hisoblanadi. Tadqiqotimizda aniqlangan ilmiy maqsad va sinf rahbarining kasbiy vazifalaridan kelib chiqib, ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga xizmat qiluvchi texnologiyalar – jumladan, ta'lim jarayonini loyihalash texnologiyasi, o'yinga asoslangan ta'lim texnologiyalari hamda hamkorlikda o'qitish texnologiyalarining nazariy asoslari va mazmuni tahlil qilinadi. Xususan, mazkur texnologiyalarning bo'lajak sinf rahbarlarini kompetensiyaviy yondashuv asosida tayyorlashdagi o'rni va pedagogik jarayon samaradorligini oshirishdagi ahamiyati yoritib beriladi.

N.B. Arifovning "Innovatsion ta'lim texnologiyasida loyihalash metodi imkoniyatlari va uni amalga oshirish" nomli ilmiy maqolasida qayd etilishicha, loyihalash metodi (lot. projectus – oldinga tashlangan fikr, g'oya, obraz) kelgusidagi faoliyatni rejalashtirishga asoslangan bo'lib, u ma'lum bir hisob-kitoblar, chizmalar va boshqa hujjatlar asosida bayon etiladigan hamda tavsiflanadigan g'oya yoki fikrning ifodasi sifatida talqin etiladi ^[2, 24-b.]. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, sinf rahbarlari faoliyatiga bo'lajak pedagoglarni tayyorlash jarayoni chuqur nazariy bilimlar hamda amaliy kompetensiyalarning uyg'unlashuvi asosida quriladi. Tarbiyaviy ishlar, pedagogik mahorat, psixologiya va boshqa muhim fanlar orqali talabalarda kasbiy tayyorgarlik asoslari shakllantiriladi. Sharq allomalari va jadid pedagoglari asarlarida o'qituvchining shaxsiy fazilatlar, axloqiy pokligi, bilimdonligi va tarbiyaviy ta'siri alohida e'tirof etiladi. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda esa kompetensiyaviy yondashuv asosiy metodologik asos sifatida ta'riflanib, bunda o'quvchi va muallimning bilim, ko'nikma, malaka va individual yondashuvlari muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa sinf rahbarlik faoliyatini samarali amalga oshirish uchun zarur bo'lgan ko'p qirrali tayyorgarlik tizimini yuzaga keltiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

M. Qazibekov hamkorlikda o'qitish – bu o'qituvchining ta'lim-tarbiya jarayonida o'quvchilar guruhi, yakka yoki butun sinf bilan o'zaro samarali hamkorlikni tashkil qilishi bilan birga, o'quvchilarning ham o'zaro qo'llab-quvvatlovchi hamkorligini amalga oshirishdagi instruktaj va interfaol jarayonlarni ifodalovchi ommalashgan iboradir, deb ta'kidlaydi. U hamkorlikda o'qitish metodlarining quyidagi beshta xususiyatini ochib bergan:

Yuqorida keltirilgan nazariy manbalar, ilg'or tajribalar, shuningdek, olib borilgan ilmiy tadqiqotimizning maqsadi va mazmunidan kelib chiqqan holda, biz bo'lajak pedagoglarni kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlash jarayonini takomillashtirishning lokal-modulli texnologiyasini ishlab chiqish konsepsiyasini belgiladik. Texnologiyani ishlab chiqishda bo'lajak pedagoglarni kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlashning (kognitiv, faoliyatli, refleksiv) bosqichlari asos sifatida olindi.

Bo'lajak pedagoglarni kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlash texnologiyasining tasnifiy belgilari quyidagilar:

Texnologiyaning nomi: Bo'lajak pedagoglarni kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlash texnologiyasi.

1-jadval: Bo'lajak pedagoglarni kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlash texnologiyasining tasnifiy belgilari jadvali

№	Tasnifi	Belgisi
1	Qo'llanilishi darajasi va tavsifi	lokal darajada qo'llanilish tavsifiga ega mezotexnologiya
2	Falsafiy asosi	1) antropologik; 2) ontologik; 3) dialogik; 4) o'zaro moslik; 5) kompetensiyaviy asos.
3	Metodologik yondashuvi	insonparvar, algoritimli, amaliy yo'naltirilgan, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv;
4	Rivojlanishning yetakchi omillari	1) sotsiogen; 2) psixogen;
5	Tajribani o'zlashtirishning ilmiy konsepsiyasi	assosatsiativ-refleksiv + faoliyatli + rivojlantiruvchi + bixevioristik;
6	Mazmuniga ko'ra	umumta'limiy; ijtimoiy-pedagogik
7	Faoliyat turi	ta'limiy (didaktik), tarbiyaviy, rivojlantiruvchi;
8	Qo'llaniladigan metodlari	1) dialogli; 2) vaziyatli; 3) bir-biriga tushuntirish; 4) bir-biriga o'rgatish; 3) mustaqil ish; 4) trening; 5) izlanishli-tadqiqotchilik;
9	Tashkiliy shakllari:	1) individual; 2) guruhli; 3) juftliklarda ishlash; 4) jamoaviy;
10	Qo'llaniladigan vositalari:	tarqatma materiallar, tadqiqot ishlari, multimedia
11	Talabaga yondashuv va tarbiyaviy o'zaro harakat tavsifi:	shaxsga yo'naltirilgan
12	Modernizatsion yo'nalishi va an'anaviy ta'lim tizimga munosabati	ijtimoiy-ta'limiy funksiyani kuchaytirish asosidagi pedagogik texnologiya
13	Qo'llanilish toifasi	oliy ta'lim talabalari uchun.

Sinf rahbarining zamonaviy kasbiy talablari, ta'lim jarayonining innovatsion yo'nalishi va shaxsiy kompetensiyalarning rivojlanish bosqichlariga tayanadi. Uning yo'nalganlik xususiyatlarini quyidagicha izohlaymiz: Kompetensiyaviy yondashuv asosida kasbiy tayyorgarlikni individuallashtirish orqali har bir talabaning shaxsiy rivojlanish trayektoriyasini loyihalash, o'z-o'zini anglash va o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini shakllantirish, o'z-o'zini baholash, refleksiya va metakognitiv yondashuvlar asosida shaxsiy-kasbiy rivojlanish monitoringini olib borish, shuningdek, kasbiy faoliyatni rejalashtirish, strategik qaror qabul qilish va ijtimoiy-psixologik muhitga moslashish kompetensiyalarini rivojlantirish hamda o'zini kasbiy jihatdan yetakchi va menejer sifatida ko'ra oladigan, sinf jamoasi ichida ijtimoiy-psixologik barqarorlikni yaratishga qodir pedagog shaxsni shakllantirish nazarda tutiladi.

Innovatsion pedagogik faoliyatga tayyorlash orqali tarbiyaviy ishda interfaol metodlar, loyiha texnologiyalari, keys-stadi va AKT vositalarini qo'llashga tayyorlik, yangi pedagogik va axborot texnologiyalarini samarali qo'llay olish, ulardan mustaqil foydalanish orqali ta'lim-tarbiya sifatini oshirish hamda sinf rahbarining kasbiy faoliyatida monitoring, tahlil va baholash vositalari bilan ishlash kompetensiyasini shakllantirish, jamoaviy ijodiy faoliyatni boshqarish, loyiha asosida sinf hayotini tashkil etish, ijtimoiy hamkorlik madaniyatini rivojlantirishga tayyorlik muhim ahamiyatga ega. Kreativ va refleksiv muhitda faoliyat yuritishga yo'naltirish asosida o'quvchi, ota-ona,

pedagoglar va ijtimoiy hamkorlar bilan konstruktiv muloqot olib borish ko'nikmasini shakllantirish, shaxslararo va guruhlararo ijtimoiy munosabatlarni boshqarish, konfliktologik yondashuvlar asosida muammoli vaziyatlarni yechish, o'z tarbiyaviy faoliyatini tahlil qilish, refleksiya asosida pedagogik yondashuvlarini doimiy takomillash-tirish, o'quv jarayonini psixologik jihatdan qulay, rivojlantiruvchi, demokratik va kreativ muhitda tashkil eta olish qobiliyatini rivojlantirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Texnologiyaning konseptual g'oyalari va tamoyillari:

- 1. Shaxsga yo'naltirilganlik tamoyili (antropologik asos).** Mazkur tamoyil bo'lajak sinf rahbarining inson-parvarlik g'oyalari asosida shakllanishini taqozo etadi. Bu yerda talaba shaxsiga ijodkor, tashabbuskor va tarbiyachi sifatida qaraladi. Shaxsga nisbatan yondashuv – shaxsiy qiziqish va ehtiyojlarni hisobga olish, individual imkoniyatlarni namoyon qilish uchun qulay pedagogik muhit yaratish, sinf rahbari sifatida insoniy munosabat, empatiya va madaniyatli muloqot ko'nikmalarini shakllantirishni ko'zda tutadi.
- 2. Integratsion va moslik tamoyili (o'zaro moslik).** Mazkur tamoyil kompetensiyalarni shakllantirish-da metodik yondashuvlar, uslublar va vositalarning bir-biriga uyg'unligi va adekvatligini ta'minlaydi. Shuningdek, sinf rahbarining faoliyati va tarbiyaviy metodlarining maktab, oila va jamiyat bilan mos keluv-chi mexanizmlar asosida shakllanishi hamda transversal kompetensiyalar – ya'ni muammolarni hal qilish, tanqidiy fikrlash, ijtimoiy faoliyatni tashkil qilish bo'yicha ko'nikmalarni rivojlantirishni ko'zda tutadi.
- 3. Innovatsion va kompetensiyaviy yondashuv tamoyili (kompetensiya asosi).** Ushbu tamoyil bo'lajak sinf rahbarini zamonaviy ta'lim tizimi talablariga mos kasbiy va shaxsiy kompetensiyalarga ega pedagog shaxs sifatida shakllantirishga yo'naltirilgan. Tamoyilning asosiy g'oyasi – sinf rahbarining mustaqil, mas'uli-yatli, tashabbuskor va reflektiv faoliyatini rag'batlantiruvchi o'quv-tarbiya muhitini yaratishdan iborat.

TAHLIL VA NATIJALAR

Birinchi bosqichda olingan natijalar – (kognitiv bosqich). Ushbu bosqich bo'lajak pedagoglarda kompeten-siyaviy yondashuvning mazmun-mohiyati va sinf rahbarining kasbiy faoliyatiga oid nazariy-metodologik asoslar haqida bilimlarni shakllantirishga yo'naltirilgan. Bosqich doirasida "Tarbiyaviy ishlar metodikasi" hamda "Peda-gogik mahorat" fanlari asosida "kompetensiyaviy yondashuv", "kompetensiya", "sinf rahbari", "tarbiyaviy ishlarni tashkil etish", "4K kompetensiyalari" (kreativlik, kommunikativlik, kollaboratsiya, kritik fikrlash) va boshqa tushunchalar chuqur o'rganiladi.

Shuningdek, bu bosqichda talabalarda sinf rahbariga zarur bo'lgan shaxsiy va kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishning shakl, metod va vositalari bo'yicha nazariy tushunchalar shakllanadi. Ushbu bilimlar ma'ruza, seminar, trening, to'g'arak mashg'ulotlari, shuningdek individual va guruhli ish shakllarida, kreativ va interaktiv ta'lim texnologiyalari asosida o'zlashtiriladi. Har bir mashg'ulot mavzusi axborot komponenti asosida qurilib, unga tegishli nazariy qarashlar, ilmiy yondashuvlar va mualliflik fikrlari kiritiladi. Taqdim etiladigan materiallar taqdimot, eslatma, qiyosiy jadval, jadvaliy tahlil kabi turli ko'rgazmali vositalar orqali talabalarga yetkaziladi.

Ikkinchi bosqichda olingan natijalar – (motivatsion-baholovchi bosqich). Mazkur bosqichda talabalarda pedagogik kasbga, xususan, sinf rahbarlik faoliyatiga nisbatan ichki motivatsiya shakllantiriladi. Bu orqali ularda o'z-o'zini kasbiy va shaxsiy rivojlantirishga yo'naltirilgan anglash va boshqaruv ko'nikmalari shakllanadi. Tala-balar pedagogik faoliyatda kompetensiyalar muhim o'rin tutishini chuqur anglab yetadilar. Ushbu bosqichda bo'lajak pedagoglarda sinf rahbari faoliyatiga tayyorlik darajasini aniqlash maqsadida maxsus mezonlar, ko'rsat-kichlar va daraja indikatorlari bilan tanishish ishlari amalga oshiriladi. Baholashda N. O'rinova va S. Xusenova tomonidan ishlab chiqilgan "Bo'lajak pedagoglarni kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlik darajasini aniqlashga qaratilgan so'rovnoma, muammoli keyslar to'plami, topshiriqlar jadvali" asosida diagnostik tahlillar o'tkaziladi. Bu esa talabalar tayyorgarligini obyektiv baholashni ta'minlaydi.

Uchinchi bosqich – (faoliyatga yo'naltirilgan bosqich). Ushbu bosqichda pedagogik fanlar doirasida sinf rahbarlik faoliyatiga oid kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilgan metodlarni amalda qo'llash va modifikat-siyalash ishlari olib boriladi. Talabalarda dars jarayonini innovatsion ta'lim texnologiyalari, zamonaviy metod va vositalar asosida tashkil etish bo'yicha amaliy ko'nikma va malakalar rivojlantiriladi. Bu bosqich o'rgangan nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirishga, shuningdek bo'lajak sinf rahbarining kasbiy o'zligini mustah-kamlashga xizmat qiladi. "Tarbiyaviy ishlarni boshqarish", "Pedagogik mahorat" fanlaridan ma'ruza, amaliy, seminar-trening, individual va guruhli ish shakllari qo'llanilib, muammoli ta'lim, loyiha, keys-stadi texnologiyasi, interaktiv o'yinlar ishlatiladi.

Amaliy mashg'ulot talabalarning xatti-harakati va o'qituvchining talabalar bilan o'zaro munosabati-ni model bo'lib, bu shakl va tarkibning integratsiyasini aks ettiradi. Amaliy ishtirokchilar tomonidan guruh topshiriqlarini bajarish davomida maslahatlar beriladi. Pedagog tomonidan tayyor javoblarni berish va tanqid

qilish taqiqlanadi. Biroq guruh a'zolari faoliyatini yo'naltirish, o'z strategiyalarini aks ettirish, zarurat tug'ilganda taklif etilgan vazifani bajarishning muqobil usullarini izlash imkonini beruvchi muammoli savollar berish mumkin.

Kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlash vositalari: interaktiv dasturiy vositalar, o'quv reja, o'quv dasturlari, multimedia vositalari, AKT texnologiyalari. Ushbu bosqichning asosini bo'lajak pedagoglarni kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlashning shakli sifatida "Zamonaviy sinf rahbar" nomli ilmiy-ijodiy to'garak faoliyati tashkil etadi. To'garak faoliyatini muntazam tashkil etish va to'garak a'zolariga ilmiy hamda metodik tavsiyalar berib borish maqsadida "Zamonaviy sinf rahbar" Telegram kanali tashkil qilindi.

To'rtinchi bosqich (kognitiv) – dars va darsdan tashqari tadbir loyihalarini ishlab chiqish, mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarish orqali sinf rahbari faoliyatiga doir kompetensiya rivojlanadi. Tarbiya jarayonini va tadqiqot ishlarini rejalashtirish hamda amalga oshirish ko'nikmasi shakllanadi. Mazkur bosqich talabalarda o'z-o'zini refleksiya qilish vazifasini bajaradi. Oliy ta'lim tizimiga kompetensiyaviy yondashuvni joriy etish – bu ta'lim maqsadlari, mazmuni, o'qitish shakllari, metodlari, pedagogik texnologiyalari, baholash usullari hamda ta'lim beruvchi va ta'lim oluvchi o'rtasidagi munosabatlarda sifat jihatidan yangilanish va tub o'zgarishlarni amalga oshirish zaruratini yuzaga keltiradi.

Mustaqil ishlarni tashkil etishda individual yondashuvga alohida e'tibor berilishi va ularning hajmi ta'limda o'zlashtirishni chuqurlashtirishga xizmat qilishi kerak. Kompetensiyaviy yondashuv, shuningdek, ta'limda qo'llanilayotgan pedagogik texnologiyalarni ham qayta ko'rib chiqishni talab etadi. Bu jarayonda kreativ va amaliy faoliyatga asoslangan topshiriqlar orqali talabalarda mustaqil fikrlash, qaror qabul qilish va kasbiy vaziyatlarga moslashish kompetensiyalarini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak pedagoglarda kasbiy kreativlik, muammoli vaziyatda mustaqil harakat qilish, kommunikatsiya va ijtimoiy hamkorlik kabi ko'nikmalarni rivojlantirish uchun ularga erkinlik, tanlov imkoniyati, tajriba asosida o'zini sinab ko'rish muhiti yaratilishi zarur.

Ta'limda interaktiv texnologiyalar, onlayn platformalar va zamonaviy o'quv dasturlaridan foydalanish – talabalarining o'quv jarayoniga jalb etilishini kuchaytiradi, tanqidiy va tahliliy fikrlash kompetensiyalarini shakllantirishga yordam beradi. Jamoaviy ishlar, hamkorlik va muloqot orqali esa talabalar o'zaro fikr almashadi, mas'uliyatni bo'lishadi va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantiradi. O'qituvchilar esa talabalarga tahliliy fikrlash, kasbiy muammolarni aniqlash va hal qilish, hamda o'z fikrini asosli tarzda ifodalash kompetensiyalarini shakllantirishda yo'l-yo'riq ko'rsatishlari lozim. Ijodiy faoliyat va yangilik yaratish jarayonlariga tayangan holda ta'lim jarayonini tashkil etish bo'lajak pedagoglarda kreativlik, innovatsion tafakkur va ilg'or pedagogik amaliyotni joriy etish ko'nikmalarini mustahkamlaydi. O'qituvchilar bu jarayonda talabalarni nafaqat bilim bilan qurollantirishi, balki ularning real vaziyatlarda kompetensiyaviy harakat qilish salohiyatini shakllantirishlari zarur. "Pedagogika" ta'lim yo'nalishining 3-kurs talabalari uchun mo'ljallangan "Pedagogik mahorat" fanini va 2-kurs talabalari uchun mo'ljallangan "Tarbiyaviy ishlarni boshqarish" fanini o'qitish jarayonida bo'lajak sinf rahbarlarini kasbiy tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuvni qo'llash dolzarb ahamiyat kasb etadi. Bu yondashuv orqali o'quv jarayoni faqat nazariy bilim berishga emas, balki talabalar kompetensiyalarini – ayniqsa pedagogik, kommunikativ, ijtimoiy va boshqaruv kompetensiyalarini shakllantirishga yo'naltiriladi. Shunga muvofiq, ma'ruza, amaliy va seminar mashg'ulotlarining mazmuni kompetensiyaviy yondashuv asosida qayta ko'rib chiqildi va talabalarda real sinf rahbari faoliyatini modellashtirish orqali kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish maqsad qilindi.

Tadqiqot jarayonida bo'lajak sinf rahbarlari uchun "Pedagogik mahorat" va "Tarbiyaviy ishlarni boshqarish" fanlaridan ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar bilan bir qatorda, "Zamonaviy sinf rahbar" nomli ilmiy-ijodiy to'garak faoliyati yo'lga qo'yildi. Ushbu to'garakda sinf rahbarlik faoliyatining asosiy yo'nalishlari – tarbiyaviy ishlarni tashkil etish, o'quvchilar bilan individual ishlash, ota-onalar bilan muloqot, ijtimoiy muammolarni hal qilish bo'yicha amaliy topshiriqlar va treninglar o'tkazildi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak pedagoglarni sinf rahbari sifatida tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuv muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. Bu yondashuv nafaqat nazariy bilimlarni egallash, balki talabalarda amaliy ko'nikmalar, kasbiy kompetensiyalar, kommunikativ va refleksiv malakalarni shakllantirishni ko'zda tutadi. Sinf rahbarining faoliyati keng qamrovli bo'lib, uning samarali bajarilishi pedagogik-psixologik bilimlar, tarbiyaviy jarayonni boshqarish qobiliyati hamda shaxsiy namuna orqali amalga oshiriladi.

O'zbek va jahon pedagogik merosida sinf rahbari shaxsi va tarbiyaviy jarayonning ahamiyati yuksak baholangan. Shayx Sa'diy, Alisher Navoiy, Abdulla Avloniy, Mahmudxo'ja Behbudiy va boshqa mutafakkirlar asarlarida murabbiylik faoliyatining ma'naviy-axloqiy tamoyillari asoslab berilgan. Zamonaviy ilmiy adabiyotlarda esa pedagog kasbiga doir kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalari aniq ifodalangan bo'lib, ular orqali sinf rahbarlarining kasbiy faolligini oshirish va ijtimoiy mas'uliyatini mustahkamlash mumkinligi ta'kidlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmoni – <https://lex.uz/docs/-5841063>
2. Arifova, N. B. Loyihalash metodi – o'qitishni tashkillashtirishning muhim shakli [kurs ishi] / N. B. Arifova. – Andijon: Andijon davlat universiteti, 2014. – 24 b.
3. Xusenova, S. B. Kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlashning pedagogik-psixologik o'ziga xosliklari. NamDU Ilmiy axborotnomasi. Namangan, 2025. № 5 – B. 1280–1284.
4. Кречко, Д. "Образование", "воспитание", "обучение" с позиций компетентностного подхода [Текст] // Высшее образование в России. – 2004. – № 4. – С. 125–126.
5. Селиванов, В. С. Основы общей педагогики: теория и методика. – М.: Академия, 2002. – 420 с.
6. Харламов, И. Ф. Формирование личностных качеств в процессе воспитания // Педагогика. – М., 2003. – № 3. – С. 52–59.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.